

KRAMLANJE
OB JUBILEJU

Devetdesetletnik Jarc o nas

Naš občan Anton Jarc iz Črne vasi je praznovan te dni svoj 90-letnik, kratka let jubilej, posebej še, če upoštevamo kakšne preskušnje je moral dosegel prestopi ta predvojni komunist, revolucionar, borec in družbenopolitični delavec.

»Rojstnih dnevo bi moral imeti pravzaprav več,9 pravi Anton Jarc, »saj sem se s smrtjo srečal velikokrat. Prvič, ko se smljul je na ladji in je za las manjkalo, pa ne bi nikoli videl ruskih okopov v prvi svetovni vojni. Tam sem se vrnil s svojega položaja preiskovatel, če so carski vojaki pustili kakšno orožje in bil je tam za tem je na mestu, kjer sem hip, eksplodirala granata. Velikokrat sem bil blizu smrti v času oktobrske revolucije, pa potem, ko me je pestila bolezen in v partizanih sem je štirili letih tudi marsikdaj srečeval svoj konec, vendar me je očitno vedno spremljala sreča.

Se nedavno pljučnico sem kar dobro preostal pri 90 letih, ki me pravzaprav ne ovirajo preveč pri stikih z ljudmi. Nekaj pa je res, da ko si upokojenec, si le premalo vključen v družbeno in politično življenje. Skorajda miče te več nit ne vpraša in skorajda ni več odloča več, razen na volitvah ali referendumih. Ker sem bil celo življenje

aktiven, sem to razliko kot upokojenec še hiteje opazil. V mojem primeru to še ni bilo tako očitno, vidim pa znanice upokojence, da so preživljali takšne trenutke.«

Človek mora živeti z ljudstvom

Njegovo načelo je, da mora človek živeti z ljudstvom, če hoče nekaj o njemu vedeti. Tega se je držal pri stikih z Alžirci, Mongoli, Kitajci, Rusi, Poljaki, Italijani in številnimi drugimi narodnostmi, s katerimi se je srečeval bodisi na frontah, v revolucijah, v bojih, v delavskih gibanjih po Evropi... »Pri Italijanih sem pridobil razredno zavest, saj je pri nas ob začetku tega stoletja skorajda še nismo poznali. Še danes pomnim, kako so Italijani bili delavske plemeni in zahtevali svoje pravice že pred prvo svetovno vojno. V letih 1909 do 1911 sem ravnal v stikih z Italijani gradil svoj delavsko zavest, zavest o pripadnosti razredu. Zavest delavca sem potem skušal prenesti na vse generacije, s katerimi sem se srečeval.

V današnjih stikih z mladino opazim, da imamo osveščeno in odlično mladino. Marsikdo bo temu stališču oporekal in kazal na kriminal, češ tega v stari Jugoslaviji ni bilo. Upoštevati pa je treba nekaj: vsaka generacija ima v svojih vrstah dober in slabi. Mi lahko danes med mladimi izberemo

najboljše, saj imamo veliko dobrih in je zato pešiča slabih, na katere kažejo nekateri, skoraj povsem nepomembna. Mladí komunisti prinašajo novo revolucionarno, čeprav je res tudi to, da se včasih v naše vrste vhitajati tudi kdo, ki ne sodi v zvezo komunistov.

Napake ne iščimo le pri mladih

Napake, ki pri nas so, pa ne smemo iskati pri mladih, mnogo več so jih zagrešili že starejši. Ne morem razumeti, zakaj pri nas posežemo v dogajanje šele, ko je prepozno, ko moramo ljudi menjati, namesto da bi jih opozorili in usmerili na pravo pot. Prevračati se nič ne zmenja za delo posameznikov, dokler ne pride do kriminala. Vem za primere, ko so morali odgovorne tovaršice menjati tudi po trikrat zaradi korupcije in to pri isti stvari. Zakaj ni prej nihče posegel v dogajanje?

Spekulacije in razne anomalije – tu

Priznanje KS Barje

Na slavnostnem zasedanju KS Barje, ki je bilo posvečeno 10. letnici ustanovitve JLA, pa so Antonu Jarcu podelili listino častnega predsednika skupščine. Na tej slovesnosti pa so plakato krajevske skupnosti podelili tudi nekaterim tovaršim za dolgoletno in aktivno družbenopolitično delo

pol korupcija – so krive, da je na naših političnih znanjkih petdeset letih prakso, da še danes nimamo kave ipj. Del krivde ža je po nosi tudi birokracija. Ta se je v naši zgodovini že nekajkrat razrasla in zrasla češ glavo ljudem in komunistični partiji. Takšne vplive birokracije vidimo tudi danes v marsikaterih odločitvi in včasih so težnje birokratov, da bi zavladali zvezi komunistov povsem očitne. S temi silami se

bomo morali tudi sedaj spopasti v Jugoslaviji.«

Predvojni komunist in udeleženec velike socialistične revolucije v Rusiji Anton Jarc meni, da nismo vedno izbrali poti naravnost, temveč da smo šli marsikdaj tudi cik-cak, kar je nje-mu bilo včasih tudi nerazumljivo. Zave- zema se namreč za odločno stališče, da kar ni prav, ni prav in ti to mogoče zavijati v nikakršni diplomatski papir. Nepravilnosti tudi ni mogoče opravičiti in z nje je treba osti prekriti in tudi obračunati. Seveda pa mora po njegovem vse težiti k nadaljnjemu razvoju, saj je to tudi naravni tok preobrazb v družbi. Vsakršno zaviranje razvoja ne obeta kaj dosti, predvsem pa je to zaviranje kratkotrajno.

Dogodke je treba spremljati

Kljub visoki starosti Anton Jarc še vedno spremlja aktualna dogajanja. »Na Poljskem partija ni več odigravala svoje naloge, delala je napake in zato je bila možnost, da to izkoristijo nasprotni sile.

Dogodki na Kosovu pa me navdajajo z žalostjo. V naši domovini res ni treba, da prihaja do takšnih stvari, posebej še, ker smo nerazvitno vedno pomagali in jim smo se v bodoče. Na Kosovu so naredili velikiški razvoj in zamerim tistim, ki to počnejo priznati, pa sedaj zanikajo vsa velikiška naprepanja naše družbe za njihov razvoj.

Verjetno smo premalo na Kosovu naredili na področju zavesti. Več bi bilo treba delati v krajevnih skupnostih, saj so to osnova pa naj bo to za politično vzdušje, volitive ali pa razvoj obrti, kmetijstva itd. Vse mora izhajati iz osnove, izmed ljudi, saj za direktivami z vrha in iz pisarni ni mogoče reševati problemov,« meni Anton Jarc.

MILOVAN DIMITRIĆ

KRONIKA

Piše: Matija Škraba

Razvoj OF v letu 1941 za Barje

Drugi del

Omenim naj, da je bil konec septembra izbran rajonski komitej KP Barje. Sekretar je bil Jože Porenta, delavce Tohačine tovarne v Ljubljani, člani pa: Lado Majcen, Polonca Skuljič-Jeve, Matija Škraba in Franc Podlipce ml., odgovoren za mladino in SKOJ pri rajonu.

Mesto predsednika svojega komiteja pri rajonu sem prevzel oktobra 1941 na sestanku za Ljubljano pri Tromostvoju od tovaršice Ivanke Kavčiča-Nandeta. Pred menoj je funkcionirala predsednika svojega komiteja opravljal Franc Podlipce st. Ker pa je bil Franc Podlipce in njegova hiša naslojše že preveč kompromitirana, smo, na predlog Oskarja Kovčiča sestanke od njega prestavili k Mariji Žitnik in Krpan Jožetu in Cilki, kjer so tudi ilegalci dobili zatočišče. Tu se

Boris Kraigher –
narodni heroj

je večkrat zadržal tudi predvojni komunist Jože Porenta in sicer pri Antonu Kušarju, v Črni vasi pri Janecu Klancarju in pri Albinu Vidmarju v Lipah.

Potrebno je omeniti, da smo v tem času tesno sodelovali s političnimi emigranti iz Primorske, ki so stanovali vzdolž Ljanske ceste. To so bili: Karel Kaluža, Peter Tomšič, Jože Smrdelj, Tone Pupis in Ivan Živic.

Iz Črne vasi in iz Ljanske ceste so odšli, kot prostovoljci v partizane v prvi grupi tle tovaršice: Jože Grmek-Jelen, Milan Melik, Glasic Jože-Mali, Albin Škafar in Rajko Jeršin. V drugi skupini, 22. marca 1942, pa so odšli: Peter Tomšič-Kostja, Vid Predalič-Kranjc, Matija Anžur-Niko, Milan Alič-Emil, Jože Pozarski-Samo, Pavel Keršič-Ježek, Rado Škraba-Gorazd in Jože Dovjak.

Tone Trtnik – na-
rodni heroj, kot ta-
le ustrelen let 1942

Leta 1940 je Boris Kraigher dobil ilegalno zatočišče pri mojem bratu Janecu Škrabi na Ljanski cesti 235. Moj brat je bil po poklicu zidar in Boris Kraigher si je pri prihodu nadel ilegalno ime Janec Zidar. Škraba je Kraigherju v svojih hiši zgradil skrito podstrešno sobico. Tu je Boris mogo delal in sprejel svoje sodelavce. Ker sem stanoval prav blizu brata, sem večkrat ponori strahil, predvsem takrat, ko je imel Boris širše sestanke. Po osvoboditvi je Boris meni in bratu povedal, da sva stražila tovaršica Tita, ki je prespal na bratovem gospodarskem posloju. Dobro se spominjam tistega večera, ko sem za mostom Iške strazil dolgo noč. Veliko ljudi je prihajalo, posamično, iz večih strani preko travnikov do hiše. Boris Kraigher je pogosto obiskoval svoje rajona in utrjeval partijske celice. Bil je strog, brez kompromisa. Naj omenim še to, da je bila poleg Kraigherja pri mojem bratu v oskrbi tudi štiriletna deklica. Oče in mati je deklica pa sta bila pri meni sestri Alojziji Podlipce. To sta bila funkcionarja CKP Italije. Tu so stanovali kakšnih pet mesecev.

S Tonetom Trtnikom, narodnim herojem (11. 6. 1942 je bil ustrelen kot talec v Gromozni jami) sem dobil vazo avgusta 1941. Naročeno mi je bilo, da se dobiva pri Iškem mostu na Ljanski cesti. Začelo se je marači, ko mi je naprotil prišel čokati mostu. Ob sebi je vodil kolo, na sukniču pa je imel rumen cvet, tako kot jaz. Tone mi je podal kolo in na pol tiso izgovoril »Tomaže«. Med drugimi napotki mi je tudi naročil, da v Iški vasi organiziram sestanke vaških fantov. Češ nekaj dni je že bil sestanek. No

njem je govoril predvsem Trtnik, ki je na preprost, razumljiv način, razlagal temeljne točke OF. Koncem julija pa je bil v vasi že izbran terenski odbor OF s sekretarjem Janecom Japljem.

Že čez mesec dni je bil Japelj razrešen funkcije sekretarja, ker je bil po zamisli B. Kraigherja, izbran za člana RO OF Barje. Mesto sekretarja vadbega odbora pa je prevzel njegov stric Jože Japelj. Člani odbora so bili: Anton Župec, Miha Kerne, Janec Kramar, Ivan Zagar. Uspešno delo Frontnih delavcev v vsi (z majhno izjemo) se je pokazalo v tem, da je bilo v vasi v letu 1941 prebivalstvo množično zajeto v narodnoosvobodilno gibanje in narodno zaščito.

Iška vasi je bila požgana dvakrat, Gor. IJ pa enkrat do popolnega uni-

Oskar Kovčič –
narodni heroj

čenja. Ljudje iz teh dveh vasi pa so bili trdni, neomahljivi, zvesti svoji domovini, kar prica tudi veliki krvni davek. Iz navedenih krajev je bilo enaindesetdeset partizanov. Padlo je petindvajset borec, interniranih je bilo šestindvajset ljudi, v taboriščih jih je umrlo petdeset, fašisti in črna roka so ustrelj devetindvajset ljudi. (se nadaljuje).